

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİM İNSANI ÖYKÜLERİ"

Mehmet Ali
Kâğıtçı

(1899-1982)

Yazan ve Çizen:
Bilgin Ersözlü

1910 yılında İstanbul Heybeliada'dayız. Mehmet Ali okula gitmek üzere evden henüz çıkmışken...

Mehmet Ali, oğlum dur.
Kitaplarını almışsın ama
defterini masada
unutmuşsun.

Hah, ben de "Çantam bugün niye daha hafif?" diyorum. Sağ ol anneciğim.

Aa! ne güzel bir yer. Karşı kıyı da
İstanbul olsa gerek.

Olabilir. Ama Büyüka'da ya da
Burgazada da olabilir çünkü
Heybeliada, İstanbul'un güneyinde
Marmara Denizi'ndeki birbirine
komşu birkaç adadan biri.

Okulda Türkçe ve coğrafya derslerinden sonra sıra matematikte...

Teneffüs bitti. Defterinizde
matematik dersine ayırdığınız
bölümü açın bakalım.

Bütün dersler için tek bir
defterleri mi var?

Öyle görünüyor.

Son ders resim. Sınıf kara kalem çalışmasında...

Elmanın gölgedeki yüzü, ışıktaki yüzünden
daha koyu, değil mi? Öyleyse orayı daha
koyu tonlamalı. Işığın parladığı yeri de
silgiyle biraz... Yalnız silginizi çok bastırıp
sayfayı yırtmayın ki başka bir resim için
arka yüzünü de kullanın.

Resim için ayrı
kâğıtları
varmış
neyse ki.

Ama baksana, onu da
tutumlu kullanıyorlar.
Kâğıt bulmak mı
zormuş acaba?

Okul çıkışı deniz kenarında Mehmet Ali ve arkadaşları, eski bir gazete sayfasından gemi yapmış yüzdürüyor.

Geçen haftanın
gazetesinden bir sayfa
daha verebilir misiniz
balıkçı amca?

Az önce iki sayfa istememiş
miydiniz zaten afacanlar? Olmaz. Kalan
sayfalarla ben de yarın satacağım
balıklar için kese kâğıdı yapacağım.

Aa! Biz de eski gazete kâğıdından
bir şey yapalım Peynirciğim. Ben
uçak yapmayı biliyorum.

Uçak kolay. Haydi Türkiye'nin ilk
astronotu Alper Gezeravcı'nın
bindiği kapsülden yapmaya
çalışalım Simitçiğim.

Heybeliada'daki ilk ve ortaokul öğretmenleri, okuyup araştırmayı seven öğrencileri Mehmet Ali'yi eğitime devam etmesi için destekler. Mehmet Ali önce İstanbul Erkek Lisesini, ardından günümüzdeki adıyla İstanbul Üniversitesi'ni bitirir. 1922 yılında okulunu bitirdiğinde artık mineral bilimi ve matematik sertifikalarına da sahip, yabancı diller bilen bir kimyagerdir. Sonrasında hem kimya öğretmenliği hem de üniversitede asistanlık yapar. Bu süreçte aklında bir gelecek planı oluşmaya başlar.

Üniversitenin kimya enstitüsünde, 1922.

Evet, ülkemiz uzun yıllardır büyük zorluklar içinde. Ancak kâğıt konusunda dış alımlara bağımlı olmamız beni üzüyor. Yaşamak için ekmek ne ise düşünmek için de kâğıt odur. Ne yapmalıyız acaba?

Tomrukları kâğıda dönüştürecek bir fabrika kurmak oldukça zor Mehmet Ali. Elimizden ne gelir ki...

Hımm, demek o dönemde ülkede kâğıt fabrikası yokmuş.

Evet, kâğıt sıkıntısının nedeni anlaşıldı.

Öğretmenlik yaptığı lisede, 1924.

Arkadaşlar, bu benimle son dersiniz. Ülkemiz için önemli bir soruna çare bulmak umuduyla yurt dışına gidiyorum. Ben yokken size dağıtılacak ders notlarından seneye bir alt sınıftaki öğrencilerin de yararlanacağını unutmayın. Bu notlar size emanet, özenli kullanacağınıza eminim.

Kâğıtlılık öğrenmeye gidiyor sanırım.

Galiba. Yolu açık olsun.

Takip eden birkaç yılı yurt dışında kâğıt üretim yöntemlerini öğrenerek geçirir. İşin okulunu okurken yeri geldiğinde kâğıt ham maddesinin sağlandığı ormanlarda, yeri geldiğinde kâğıt fabrikalarında işçi olarak çalışır. Almanya'nın ardından Fransa'da gittiği okuldan da birincilikle mezun olup Türkiye'nin ilk kâğıt mühendisi ünvanını kazanır.

Bayım, sizin gibi becerikli ve kararlı birinin burada kalıp bizimle çalışmasından memnun oluruz.

Teklifiniz için teşekkür ederim ama ülkem bana ihtiyacı var. Burada öğrendiklerimi orada hayata geçireceğim.

Yaşaaa! Var oool!

Bravoo!

Yurda döndükten sonra ne yapıp edip ilgili devlet yöneticilerini bu işe ikna eder.

Peki, bu fabrikayı nerede kuracağız Mehmet Ali Bey?

Hem ham maddemiz olan ormanlara hem de üretim sürecinde kullanılacak tatlı suya yakın bir yer olmalı. Limanı bulunan bir kıyı kenti olması da önemli. Ayrıca makineler için enerjiyi ve çalışacak insanların sosyal gereksinimlerini de düşünmeliyiz.

Oluyor bu iş Peynir, oluyor bu iş!

Evet. Bak, aşağıda oldu bile.

Yıllar süren uğraşlar sonunda Türkiye'nin ilk kâğıt ve karton fabrikası İzmit'te üretime başlar. Fabrika, daha sonra kurulacak olanların da önünü açar.

Başardım. Başardık!

O elindeki düşündüğüm şey mi yoksa?

Evet. Soyadı Kanunu'yla Kâğıtçı soyadını alan Mehmet Ali Kâğıtçı, bu topraklarda üretilen ilk kâğıt yaprağını tutuyor.

Fabrikada görev yaptığı süre boyunca hem yönetici hem bilim insanı olarak üretimde yeni yöntemler de geliştiren Mehmet Ali Kâğıtçı, Türkiye kâğıt sanayisinin kurucusu kabul edilir.

Yolunuz İzmit'e düşerse SEKA Kâğıt Müzesine dönüştürülmüş olan eski fabrika binalarını gezebilirsiniz. Aynı alandaki Kocaeli Bilim Merkezinde de bilimle iç içe keyifli zaman geçirebilirsiniz.

Kesinlikle gidip görelim Peynirciğim.

Kesinlikle. Bir de Mehmet Ali Kâğıtçı amcaya sonsuz teşekkür edelim.